

J. Jean Ajdler

Rosh Hodesh Sivan.

I was prepared to speak about the Sidra of Bamidbar and more specifically about the census of Iyar first of the second year of the Exodus.

Nevertheless today after the Morning Prayer I decided that I should speak about Sivan 1st. Indeed we Jews keep the worship of the remembrance. I am sure that most of you don't remember any more the meaning of this day.

It is connected to the slaughters, the massacres of 1096 during the first crusade in nearly all the Jewish communities in France and Germany.

In Rosh Hodesh Sivan, the community of Worms in the valley of the Rhine, the most conservative community of Germany, kept a fast during all the history despite the halakhic regulations forbidding fasting on Rosh Hodesh. I say the most conservative community because it resisted external influences and for example, unlike Frankfurt, never accepted the introduction of the service of Kabbalat Shabbat introduced by the kabalists of Safed, thus the prayer that we said until now including 7 chapters of Psalms beginning with Lekhou Neranena, followed by the famous Lekha Dodi, composed by R. Solomon Alkabetz and finally Psalms 92 and 93. This practice of fasting on Rosh Hodesh Sivan raised many discussions between rabbis all through the history. When Sivan 1st falls on a Friday as this year, the community of Worms fasted until 3 pm (local mean time) thus something as 4 – 4 and a half of our modern mean time, summer hour, I had not the time to make an accurate calculation, and then accepted Shabbat, much before the time of Pelag ha Minha, the earliest time for kabbalat Shabbat. This raised many objections and discussions. Especially about 300 years ago, there was a big discussion, with contradictory responsa of Shevut Ya'akov of Rabbi Jacob Reisher and Pnei Yehoshua of Rabbi Jacob Yehoshuah Falk, two leading rabbis of the time.

Before examining the rabbinical literature, a few words about the origin of this strange practice and the results of a research conducted in association with Ya'akov Loewinger of Tel Aviv in the existing literature about the history of the time measurement. According to the text of the takkanah as it appears in the sifrei minhagim of the community of Worms, the fast lasted until Vesper. This leads us to the following assumption: At the time of the takana, in the twelfth century, the hour was given by the unique clock of the church of the town and Vesper, was noted by 8 ringing of the bell of the clock at 6 p.m local true time corresponding min or less at the time of pelag-ha-minha in this season.

Now during the fourteenth century a strange phenomenon happened and the canonical hours advanced by three hours progressively. So, for example, the canonical time of the prayer nones which was said at the ninth hour or 3 p.m advanced to the sixth hour and so noon became the 6th hour to the point that we call it noon without realizing that it was at the origin the ninth hour. By the way, for the sidelights on history, it seems that the origin of this shift was the wish of the priests to shorten the length of their fasts, which lasted until Vesper, from 6 p.m. to 3 p.m. The solution was to advance the canonical hours.

Apparently the Jews of Worms did not realize this slow modification and the end of the fast shifted slowly from 6 p.m until 3 p.m without that anyone understood the origin of this strange practice. They understood that 3 p.m was only to avoid ending the fast on a day which is not a fasting day. And this explains also how they accepted Shabbat so early on this day. It was the result of the use in the text of the Takkanah of the denomination Vesper instead of Pelag-ha-Minha. Let us examine shortly the rabbinical literature. The first mention of this fast is in sefer Rokeah n° 219 of rabbi Eleazar of Worms :

בוורמ"ש מתענין על גזירה שהייתה בראש חודש סיון ונהגו לרות בשחרית בראש חודש ולערב ויחל ודרשו.
הבית יוסף אורה חיים סימן תקע"ט כתב: כשמתענין בראש חודש אינו בדין שתדחה פרשת ראש חודש ממקומה.

משנה ברורה

או"ח סימן תי"ח סעיף א. ראש חודש אסור בתענית. משנה ברורה: ואנשי ק"ק וורמיישא מתעניין בר"ח סיון על הגזירות באותו הזמן בשנת תתנו לאלף החמישי, ואומרים סליחות ותחנונים וכתב רמ"ע בתשובה סימן עט דלא ילפינן מינייהו בעלמא אף לעניין תחנונים ולעניין תענית שעות אי מותר עיין בבאר הלכה.

R. Menahem Azaria de Fano 1548 – 1620. Italian Halakhist and Kabbalist. He was wealthy and contributed funds for the publication of Kessef Mishneh 1574-1576.

מגן אברהם או"ח סימן תקע"ב אות ג'
אין גוזרים תענית על הציבור בראשי חודשים. מגן אברהם: ובורמיישא מתעניין על הגזירה בר"ח סיון (ראה בית יוסף סימן תקע"ט בשם רוקח) ור' מנחם עזריה בתשובה כתב דלא ילפינן מינייהו בעלמא...

שו"ת שבות יעקב חלק ב' סימן ו'
מתוך השאלה: וכשחל ראש חודש סיון בערב שבת נהגו להתפלל מנחה ומעריב מיד אחר שעה ג' מכ"ד שעות אחר חצות ומקדשין השבת וכשראיתי זאת תמהתי מאוד עליהם שמתפללים תפילת ערבית שלא בזמנה כולי האי וצווחתי על זה ככרוכיא ולא שמעו אלי ושמעתי שגם רבנים הקודמים מיחו ולא עלתה בידם. אחר תשובה ארוכה כותב השבות יעקב (רבי יעקב ריישר (נולד ב 1670 ונפטר ב 1733) לכן נראה לי פשוט אי איישר חילי וכל מי שיש בו ריח תורה, יראה לבטל מנהג זה שנעשה בטעות אלא יתקנו שיתפללו רק מנחה כמו שמתפללים ברוב השנים שאינם חלין בערב שבת ויאכלו מיני מגדים ולא לקבוע סעודה משום כבוד שבת ואח"כ יתפללו ערבית ככל השנה....

פני יהושע מסכת ברכות דף ב עמוד א. רבי יעקב יהושע פלק נולד 1680 נפטר 1756

ואני עמדתי משתומם על דבריו (של השבות יעקב) מה כל הרעש הזה לבטל הדבר, מנהג קדוש שקרוב הדבר שהיה הרבה קודם לזמן רבותינו הצרפתיים רש"י ותוספות וכי מה בין זה המנהג דק"ק וורמיישא לאותה שאלה ותשובה שכתב בעל תרומת הדשן בסימן א' בשם כמה גדולים קדמונים שעשו מעשה בעצמם להתפלל ולקרות ק"ש עם הציבור ג' או ד' שעות קושם הלילה ואף שלא מצא בה בעל תרומת הדשן טעם ברור...
והוא גומר: ואין לזוז כלל ממנהג זה רק אם כל זה נכון הדבר לכל היראים וחרידים לקיים מצוות ק"ש בעיקר זמנו בעניין שלא יהא שום חשש...